

Pogojni izpust in pogojna obsodba.

Velikega pomena v načrtu novega kazenskega zakona sta pogojni izpust iz kazni ali preklicni izpust in pogojna obsodba ali odložena izvršitev kazni, — ustanovili, sedanjemu kazenskemu zakonu celó neznani.

Pogojni izpust je ustanavljal načrt kazenskega zakona uže tedaj, ko ga je vlada predložila državnemu zboru, — pogojno obsodbo pa je vlada vsprejela v načrt še le pri razpravljanji kazenskega zakona na željo odsekovo.

Ustanovilo pogojnega izpusta je vsprejeto uže v mnoge zakonike, poznano je torej mnogo po svoji vsebini in tudi po svojih učinkih, pogojna obsodba pa je dosedaj postavljena le v belgij-skem zakonu in to še le od l. 1888. ¹⁾

Ni tem vrsticam namen nazaj segati v zgodovino teh pravnih institucij, le pojasniti ju hočemo na podlogi načrta, predloženega od vlade in po izrazilu, v katerem jih je vsprejel pri posvetu kazenski odsek.

Preklicni izpust ali izpust na preklic se snuje na misli, da je mogoče in opravičeno odpustiti kaznjencu del kazni v pospeh poboljšanja. Kjer se to ne doseže, ni opravičen odpust kazni, ampak pravica zahteva, da se vsa kazen izvrši. Med najimenoitnejše smotre kazni spada pa poboljšanje hudo-delnikovo; med kaznijo naj se pripravlja na prostost, da postane, ko jo zadobi, dober ali vsaj nenevaren član človeške družbe. Uže sedaj so v kaznilnicah marsikatere priprave, ki težijo na po-

¹⁾ „Condamnation conditionelle“. Gl. „Slov. Pr.“ 1888, str. 266—268.

boljšanje; kaznjenci delé se po svojem obnašanji na več vrst, in onim, katerih vedenje kaže, da jih kazen poboljšuje, moči je prosteje se gibati v kaznilnici in uživati marsikatere olajšave. Za najboljše med njimi se naposled predlaga, da so pomiloščeni. Na mesto pomiloščenja naj po nekaj stopi pravno ustanovilo in to izpust na preklic. Princip pomiloščenja pa, ki je in ostane prerogativa krone, ne ruši se s tem pravnim institutom, nego ostane še nadalje poleg njega; le milost vladarjeva se bode redkeje uporabljala.

Bolje in izdatneje, nego up pomiloščenja utegne poboljšavati to, če kaznjencu zakon daje pravni naslov za odpust dela kazni: ta v zakonu utemeljeni odpust bode ga vsodbujal, da si po dobrem vedenji, pridnosti, varčnosti i. t. d. pridobi pravni naslov, s katerim se mu pred pretekom vse kazni odpró v svet vrata kaznilnična.

Bistvena razlika med pomiloščenjem in zakonito uravnanim pogojnim izpuščenjem je, da je ono brezpogojno, to pa se izreka na preklic. Če se kazjenec ni v resnici poboljšal, če se je le hlinil in tako nadzorstvo v zмотo spravil, prekličé se izpust, in kaznjencu je dostati ves za časa izpusta nezvršeni del kazni. To ustanovilo bode imelo dobri nasledek, da bode kazjenec uže iz bojazni, da bi moral zopet stopiti v kazen, skušal opravičiti zaupanje, katero je obudil za časa kazni, in ta bojazen zatirala bode mik za hudodelstvo, a grešnika vsodbujala, da se bode védel pravično in pošteno.

Načrt kazenskega zakona, ki ga je odobril kazenski odsek, določa torej:

§ 19. „Kaznjence, kateri so obsojeni v časno kazen, moči je prebivše jedno leto v kaznilnici in zvršivše dve tretjini kazni izpustiti na preklic, če njihovo vedenje v zaporu in druge okolnosti opravičujejo nadejo, da njihov izpust ne bode nevaren javnemu redu in da bode njihovo vedenje primerno zakonu.

Pod enakimi pogoji je moči tudi one, ki so za vse življenje obsojeni, na preklic izpustiti, ko so zvršili 15 let kazni. Nedopusten je pa izpust na preklic pri onih, ki so ponovljeno obsojeni zaradi ropa (§ 253., št. 3), tatvine (§ 265.), prikrivanja (§ 279.) in goljuffje (§ 285.).“ —

Iz teh določil je razvidno, da pri kratkih kaznih ni govoriti o izpustu. Razlog je ta, da pri kratkih kaznih ni moči z vspehom težiti na poboljšanje kaznjencevo, nekaj ne zaradi kratke kazni, nekaj ne zaradi tega, ker uječe, v katerih se zvršujejo kratke kazni, niso in ne morejo biti tako uravnane, da bi bilo moči dosežati znatno poboljšanje.

§ 20.: „Izpust je moči preklicati, če vedenje izpuščenčeve ne opravičuje danega mu zaupanja. Preklic čini to, da se nad kaznjencem zvrši oni del pripoznane kazni, kateri je ostal za časa izpuščenja.

V posebno uvaževanja vrednih okolnostih je celo dopuščeno vnovič kaznjenca izpustiti na preklic.“

§ 21.: „Pod pogojem v 1. odstavku § 20. navedenim sme izpuščenca v silnih slučajih začasno pripreti tudi varstvena oblast onega kraja, v katerem biva izpuščenec, — zavezana je pa precej narediti, da se ukrene o konečno-veljavnem preklicu.

Če se ukrene preklic, vračuniti je začasni zapor v kazen.“

§ 22.: „Če je s sodbo spoznana kazen pretekla, ali če je v slučajih, ko je bil izpuščen tak, kateri je obsojen na vse žive dni, preteklo deset let, ne da bi se bil izpust preklical. smatrati je kazen za zvršeno.“

§ 23.: „O izpustu in preklicu odločuje minister pravosodja, zaslišavši kazensko zvršilno komisijo.“

Ni brez pomena, da se prepušča ministru odločevati o izpustu in preklicu. Tako se doseže, da se bode postopanje vršilo po jednotnih načelih. Zvrševanje po drugih in različnih rokah postalo bi lahko tako raznovrstno, da bi ta nova ustanovila ne ugajala poglavitnemu namenu, poboljšanju kaznjencev, ker utegnil bi sem ter tja postati postranski smoter — olajšanje državnega zaklada — važnejši od prvotnega, in cela institucija, ki ima biti vrhunec poboljševalnih naporov kaznilničnih, izgubila bi svoj pomen.

Nekaj čisto novega v ustanovilih na kazenskopravnem polji, tuje sodniškim tradicijam in občinstvu, dokler se udomači, nepojmljeno ustanovilo pa bode pogojna obsodba ali odložena izvršitev kazni.

To ustanovilo se opira na misel, da je marsikedo uže silno kaznjen s tem, ker se ž njim kazenski ravna, ker sedi na ob-

tožni klopi in ker se proti njemu izreče obsodba. Med takim hudodelcem, katerega večkrat tudi muči misel na neizogibno silno revščino svoje obitelji, če mora on v zapor, in kateri je po dosedanjem, celo brezdolžnem življenji morda le v razdraženosti ali iz slabosti zapadel kazenskemu zakonu, — in med hudodelcem, kateri si uječe zaželi za bivališče, opravičeno je delati razliko. Pogojna obsodba je dopuščena le pri kratkih kaznih, največ šestmesečnih; pri kratkih kaznih pa ni upati, kakor smo uže zgoraj omenili, poboljševalnih učinkov, — uprav nasproten nasledek večkrat imajo, da namreč zatrô v kaznjencu spoštovanje do samega sebe, da ga napravijo mlačnega za rehabilitacijo, a pripravijo za ponovitev kaznjivega dejanja. Opravičeno je torej, če zakon omogoči, da se moralno nepropali državljan, kateremu je uže zadostna kazen obsodba sama in ž njo združena sramota, ne pahne v navedene nevarnosti, katere izhajajo iz zapora.

Tako ustanovilo pa je seveda treba previdno omejiti, in določiti je sodniku kolikor moči natančno, kedaj sme uporabljati te njemu dane pravice. Ta pravica bode avstrijskemu sodniku še bolj omejena, kakor je belgijskemu. Le-ta se mora na to ozirati, da obsojenec še ni bil dotlej kaznovan, vse ostale okolnosti pa lahko uvažuje po svoji razsodnosti; avstrijskemu sodniku pa se bode ozirati tudi še na to, da kaznjivo dejanje ni započeto bilo iz zaničljivih nagibov (tako se lahko z jedno besedo označijo postranske kazni, katere preprečijo, da bi se zvršba odložila, če se spoznajo v dotičnem slučaju) in v obče na to, da je slučaj vreden na vse strani posebnega preudarka.

Pod takimi omejitvami, katerim se še pridružuje pravica pritožbe, če je spoznano na odlog kazni, smeti je pričakovati, da bodo sodni dvori in sodniki pojedinci previdno in le takrat uporabljali to tolikanj tehtno pravico, kadar jim je opraviti z obtoženci, ki so zares vredni te olajšave.

Načrt novega kazenskega zakona torej določa:

§ 24.: „Sodišče sme ukreniti, da se odloži izvršitev priznane, šest mesecev ne presegajoče kazni, to pa z učinkom, da je smatrati kazen za prestanto, če obsojenec v času, kateri mora sodišče določiti najmanj z jednim letom, a največ s tremi leti izza pravokrepne obsodbe, ne zakrivi hudodelstva ali pregreška.

Ta ukrep je smeti storiti, kadar je slučaj posebnega uvažanja vreden, in za osebe, katerih bivališče je znano, katere še niso bile zaradi hudodelstva ali pregreška obsojene in glede katerih sodba ne omejuje državljanskih pravic niti ne dopušča, da jih je postaviti pod policijsko nadzorstvo ali zavarovati v posilni delavnici, in naposled ne meri na izgnanje ali prepoved izvrševanja nalašč zlorabljenega poklica.

Ta določila pa ne veljajo tedaj, če na mesto neiztirljivih denarnih kaznij stopijo kazni prostosti.

Ukrep, da se izvršitev kazni odloži, se pa ne dotika pripoznanih odškodob, glob in postranskih kaznij.“

Kazen se torej ne izvrši, če obsojenec v času, določenem najmanj z jednim, a največ s tremi leti, ne zakrivi hudodelstva ali pregreška. Če torej zakrivi v tej dobi prestop, nima to nobenega vpliva. Različno od belgijskega zakona, ki določa najdaljšo dobo na pet let, smatra avstrijski načrt dobo treh let zadostno, da stoji obsojenec pod Damoklejevim mečem kazni. Veliko dalje ni imeti obsojenca pod to pretnjo, — bilo bi to zanj bolj mučno, nego li kazen sama.

Kakor določa čl. 33. uvodnega zakona, priobčiti je ukreneni odlog, ko se razglša sodba. Proti ukrepu se lahko pritoži obtožitelj (državni pravdnik in zasebni obtožitelj). Kadar preteče v ukrepu določeni čas, mora sodišče izreči, da je kazen zamrla. Proti temu izreku sme se v treh dnevih pritožiti državno pravdnikstvo (zasebni obtožitelj ne), obsojenec pa proti ukrepu, da se bode kazen izvršila, ako tudi se je bil izrekel odlog. Ko je stopil ukrep, da je kazen zamrla, v veljavo, ni ga moči izpodbijati zaradi hudodelstev ali pregreškov, katere je obsojenec sicer izvršil v določeni dobi, kateri pa so šele pozneje znani postali.

Dr. F.

Pravo pa človeška volja.

(Prosto po dru. Ahrensu.)

Razmera med pravom in človeško voljo je zanimiva v dvojnem oziru. Prvič se ustanavlja veljavno pravo (zakon) po